

בית מדרש

572

פרשת ויקרא

זמני כניסת ויציאת השבת

★

☞

ירושלים	18:25	19:39
בני ברק	18:42	19:41
ציריך	19:40	20:50
וינה	19:14	20:44
אנטוורפן	20:02	21:35
פריז	19:57	21:17
לונדון	19:24	20:29

דבר הישיבה

לבם של ישראל

אברך אמריקאי שלמד מספר שנים בישיבה, נחלה במחלה אנושה אחרי חזרתו לארה"ב, אחרי שנים אחדות נפטר רח"ל והשאיר אלמנה וילדים צעירים מאד ביניהם ילדה בת שמונה.

מִרְן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, עודד אותם מאד, ואמר לילדים שירגישו שהוא כמו אבא שלהם, ושיכתבו מכתבים עם שאלות אליו, והוא בע"ה יענה לשאלות, וכך אכן עשו. שמחה גדולה היתה להם בהריצם "שאלות", ושמחה בכפליים כשקיבלו "תשובות", רק הילדה היתומה היתה נפשה עגומה עליה, "איני יודעת מה שואלים ואיך כותבים לראש הישיבה", התלוננה.

יום אחד היא מקבלת מכתב ממִרְן הגר"צ, בתוכו ציור גדול, ועליו לב חובבני מצוייר בצבעי ילדים, עם כמה מילות אהבה וברכה, חתום "נתן צבי פינקל". הילדה - היום אמה לילדים - מספרת, "בקבלי מכתב זה הרגשתי חום ואהבה מלטפת שלא הרגשתי מאז שאבי נפטר..."

אכן שבח הוא לתלמידי דוד המלך ע"ה, שידיהם מלוכלכות בצבעי ילדים, ובדפי ציור, בכדי להכניס טיפה של אהבה לילדה יתומה ועגומה.

(קובץ ישורון כז עמ' קנח)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מִרְן המושגי הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

נקרא משה - לסמל את מסירות נפשו

ויקרא ה' אל משה (א, א).

עשר שמות נקראו לו למשה וכו' "ירד" לפי שהוריד את התורה מלמעלה למטה וכו', "אבי סוכו" אביהם של נביאים שסוכה ברוח הקודש וכו' "א"ל הקב"ה למשה חיך מכל שמות שיש חך איני קוראן אלא בשם שקראתך בתיא בת פרעה - "ותקרא שמו משה" הוי "ויקרא ה' אל משה (מד"ר ריש פרשתינו).

לכאורה איזו מעלה יש בשם משה יותר מבשאר שמותיו של משה רבינו ע"ה, אדרבה השמות האחרים מבטאים את גדלותו של משה יותר מאשר השם משה, וכגון "ירד" - שהוריד את התורה וכו' וכדברי המדרש. וביותר תמוה הדבר, שהרי בעוד השמות האחרים מתייחסים אל משה ומבטאים ומעידים על גדלותו, הרי השם משה אינו מתייחס כלל אל משה עצמו, אלא אל נותנו - בתיא בת פרעה: "ותקרא שמו משה, ותאמר כי מן המים משיתיהו (שמות ב, ז).

אומר מִרְן שה"ת אכן, נקרא משה בשמו, על שם משייתו מן המים על ידי בתיא בת פרעה. ואולם

חביבה שעה אחת בתורה - מתוך הדחק

ונפש כי תקריב (ב, א)

לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה? עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליי כאלו הקריב נפשו (רש"י).

בשיחה שנשא הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לפני בני הישיבה בשנחאי אמה, רואים אנו כי התורה מחשיבה את קרבנו של העני, מפני שבקרבנו יש יותר מסירות נפש, ועל כן שורפים אף את הנוצות שריחן רע, כדי שיהא המזבח שבע ומהודר מקרבנו של עני.

ועל פי זה יוצא לנו לימוד נפלא, כי אחד שהוא עמוס

לקנות תורה על ידי עמל ויסורים

ונפש כי תקריב (ב, א).

הגר"ר יוסף חיים בלוי זצ"ל רבה של אשקלון למד בבחרותו בחברותא עם רבו ראש ישיבת מיר מִרְן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. ליל שבת אחד כאשר סיימו את הלימוד בשעה מאוחרת בלילה, יצאו הרב והתלמיד לחזור על לימודם באויר הצח ברחובות שמסביב לישיבה, במאה שערים ובית ישראל, בשלהי שכונת מאה שערים הגיעו לבית הכנסת בכרם התימנים מול בתי וורשא. בבית הכנסת הזה הייתה צורת הישיבה אוטנטית כמו בתימני: ישיבה

בטרדת הפרנסה ואין סיפק בידו ללמוד אלא שעה אחת ביום, ואפילו אם אינו יכול להעמיק בלימודו מחמת טרדותיו, מ"מ אם נותן את נפשו על זה, כי אז < חביבה תורתו יותר מתורתו של העשיר שלומד מתוך הרחבת הדעת, על אף שמעייץ ומעמיק יותר בלימודו.

יד יחזקאל (עמ' קע"ג)

על גבי מזרונים על הארץ.

מִרְן הגר"ח שמואלביץ הראה לו את המזרונים ואמר לו: "אם היו לנו מזרונים כאלו בישיבה, היינו מרגישים כמו במלון, ישבנו כל היום על ספסלי עץ צרים ולא לגמרי יציבים, אולם אדרבה דוקא השקיעות בלימוד מבלי להביט על התנאים החיצוניים, הצמיח תלמידי חכמים".

לתתך עליון (ויקרא עמ' ל)

זהירות בכח הרבים

והזה מן הדם וגו' את פני פרוכת הקודש (ד, ו).

בדין זה של הזאה על הפרוכת מצאנו שיטתו שינוי בין שני הפרים, שבפר כהן משיח נאמר 'פרוכת הקודש'; ואילו בפר העלם דבר של ציבור נאמר (לקמן יז) "והזה... את פני הפרוכת" ולא כתוב 'פרוכת הקודש' פירשו זאת חז"ל (זבחים מא, ב) "משל למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה, אם מיעוטה סרחה פמליא

שלו מתקיימת, אם רובה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת. רש"י על הפסוק מביא דברי הגמ' ומסיים: אף כאן כשחטא כהן משיח עדיין שם קדושת המקום על המקדש, משחטאו כולם ח"ו נסתלקה הקדושה". בדברי חז"ל אלו עורר הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל עד כמה האחריות על כל אחד ואחד

מהרבים לשמר את כל הקדוש והיקר לנו, שאם יכשל הציבור אפילו בשוגג עלולים הם להוריד אפילו את המקדש וכליו מקדושתם, וכל אחד שנמצא בציבור ומתרשל עלול בסופו של דבר לגרום לכל הציבור להתרשל, ולגרום לכך רח"ל.

מזרח שמש (ח"ג סוף פ' ויחי)

הטעם שהעני מביא גם עולה

ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תורים או שני בני יונה לד' אחד לחטאת ואחד לעולה (ויקרא ה, ז).

כתב **האבן עזרא** שאחד עולה הוא כנגד האימורין והשני חטאת כמשפט.

והיינו דהוקשה לאבן עזרא למה העני מביא גם תור לעולה, דהרי העשיר מביא רק בהמה אחת לחטאת ואינו מביא עולה כלל, וא"כ מנין בא חיוב עולה כאן. ועל זה השיב דהעולה הוא כנגד האימורין, שהרי בחטאת העוף אין למזבח אלא דמה אבל אימורין ליכא וכולה נאכלת לכהנים, ולכן כנגד האימורין מביא עולת העוף שהיא כולה לגבוה.

נמצינו למדים דעולת העוף וחטאת העוף שניהם

יחד מהווים קרבן אחד. ובאור שמח (פ"ז מעשר שני ה"ג) כתב ליישב עפ"י דברי הגמ' (חולין כב, א) דקס"ד דעולת העוף קריבה בלילה, וכבר תמה הרשב"א (בתש"ו ס"י רע"ו) והלא בכל הקרבנות יש דין של ביום צוותו, ביום ולא בלילה, ותירץ האור שמח עפ"י דהאבן עזרא דעולת העוף הוא כנגד האימורין, וכיון דאימורים קרבים בלילה סד"א שגם עולת העוף תקרב בלילה שדינה כאימורים, וקמ"ל דלא, עי"ש בדבריו. [ובהקדמת ספר מקור ברוך הביא שהרשב"א נתגלה לרבי מאיר שמחה בחלום, והודה לו שכיוון על האמת בזה יותר ממנו. וע' באור שמח עצמו שהוסיף

במלואים שם וז"ל **אחר זמן** ראיתי בשו"ת הרשב"א (סימן רע"ו) מה שנשאל על לשון הגמ' בחולין (כב, א) ההוא מביום צוותו נפקא סד"א הני מיילי חטאת העוף אבל עולת העוף אימא לא קמ"ל, ותמחו, וכתב דגירסא משובשת היא יעו"ש, ולפי מה שפירשנו היא נוסחא דווקנית, ו**שמחתי מאד שהנחני ד' בדרך אמת**, עי"ש. ונראין הדברים שהוספה זו באה מחמת המעשה הנ"ל].

משולחן אליהו ברוך

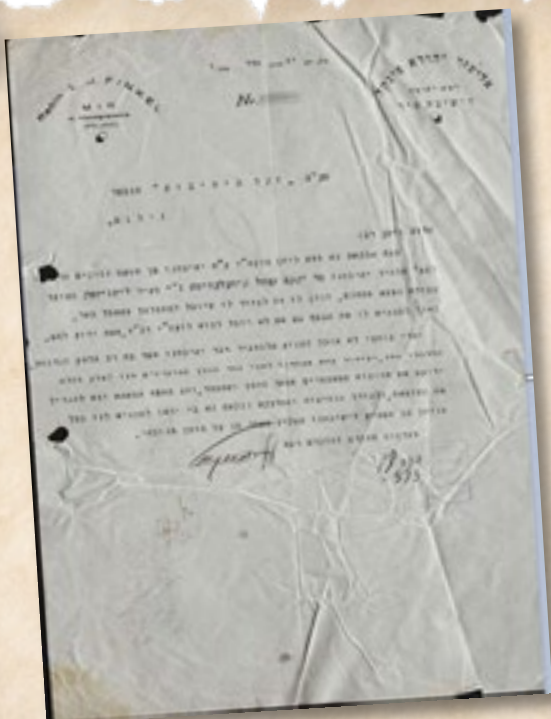
מכתבי רבותינו

"וביחוד עתה בעמדנו לפני גמר הזמן, שמוכרחים אנו לסלק במדה ידועה את החובות המצטברים במשך הזמן ושמכבר, וחג הפסח ממשמש ובא להגדיל את ההוצאה"

לידי המערכת הגיע מכתב ההסטורי ונדיר ששלח מרן רה"י הגה"ח **רבי אליעזר יהודה פינקל** זצ"ל מיישיבת מיר **בחודש אדר שנת תרצ"ו** אל **ועד הישיבות** שבוילנה. בבקשת עזרה לקראת סוף הזמן וחג הפסח המשמש ובא, וההוצאות כבדות מאוד.

"ומדי כותבי לא אוכל למנוע מלהזכיר דבר ישיבתנו אשר כה רב הלחץ והדוחק הכלכלי שבה, וביחוד עתה בעמדנו לפני גמר הזמן שמוכרחים אנו לסלק במדה ידועה את החובות המצטברים במשך הזמן ושמכבר, וחג הפסח ממשמש ובא להגדיל את ההוצאה, ולגודל הנחיצות והמועקה נבקשם נא כי יראו להמציא לנו בכל הניתן הן המגיע לישיבתנו מהקיץ העבר, והן על הזמן הנוכחי."

הגאון רבי צבי הכהן זשרקובסקי זצ"ל מח"ס בית שמואל

נפ' ד' דחול המועד פסח תשד"מ

ג. ספר "קדושת הר" בשני חלקים, בו הביא בהיקף נפלא וממצה כל שיטות רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים בענייני בית הבחירה, קדושת המקום, בניין המזבח ועניין הקרבת קרבנות בזמן הזה.

ד. ספר "בית שמואל" על מסכת עבודה זרה בשני כרכים, מעין שיטה מקובצת מגדולי הדורות על הדף.

ה. ספר החינוך עפ"י מנחת צבי ונוסף לזה חלק שבלי הלקט, בו באו בארוכה פלפולים חריפים וביאורים בדברי רבנו החינוך. י"ל אחר פטירתו ע"י אלמנותו הרבנית הצ'. בעזבונו נמצאו הרבה חדו"ת יקרים שבדעתו הי' להוציאם לאור.

הוא וזוגתו לא זכו לזש"ק לדאבון הלב ור' צבי כאשר הוציא לאור ספרים, אמר שאלו הם פירותיו. נלב"ע חול המועד פסח תשמ"ד והוא בן ס"ד בלבד. (מתוך ההקדמת המוציאים לאור של ספרו 'בית שמואל' על מסכת יומא)

היסורים שעברו עליו היו בבחינת יסורים של אהבה שאין בהם משום ביטול תורה. כל אלה השנים לא פסק מלימודו וכל רוחות שבעולם לא יכלו להזיזו ממקומו.

עם תום המלחמה הנוראה, התבשר שאיבד את כל משפחתו ונותר גלמוד בעולם, אך התחזק בלימוד התורה. והגיע יחד עם רבותיו ועם בני החבורה של ישיבת מיר לארצות הברית, שם נשא את בתו של הגאון ר' צבי אביגדור פקעטע מנאנאש זצלה"ה והמשיך בלימוד תורתו בביגיע רבה.

לימים נתמנה להיות לראש הכולל של חסידי גור ולאחר זמן כראש הכולל של חסידי אמשינוב בברוקלין. שם הרצה את שעוריו לפני אברכים מצוינים וגדולי תורה במשך שנים.

חיבוריו - אלו תולדותיו

גולת הכותרת של עבודתו הפוריה בשדה הרבצת התורה הם חיבוריו הנפלאים שיצאו לאור עוד בהיותו בחיים, חיבוריו שנתעטרו בהסכמות גדולי ישראל ובראשם מרנן ורבנן ראשי ישיבת מיר זצ"ל (ראה תצלום מצורף).

רבי צבי הכהן זשרקובסקי זצ"ל, נודע בשם חיבה ר' הערשיל חריף, נולד בשנת תק"פ לאביו הרה"ח ר' שמואל הכהן ז"ל הי"ד ולאמו מרת שיינדל ראדא ע"ה.

. נכד הגאונים הקדושים, רבי יעקב אלבערשטיין מגאסטינין הי"ד ורבי יהודה הלוי מליסא אבד"ק לוטימירסק זצלה"ה, והי' גם בקשרי משפחה עם בית אמשינוב. עוד בטל ימיו יצק מים ע"י אדמו"ר מסטריקאוו זצוקלה"ה ועל ידי אדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור זצוקלה"ה. רבותיו חבבוהו מאד וקרבוהו בימינם בחיבה יתירה בראותם שהוא מיועד לגדולות. במחיצתם של מצוקי עולם אלה ספגה נשמתו הרגישה את להטת הקודש בעבודת ה' ואהבת התורה בלי גבול, לאורם ראה אור כל ימי חייו. בגיל צעיר גלה למקום תורה לבית מדרשו של הגה"צ רבי נתן זצ"ל שפיגלגלאס אשר בווארשא, שם שם לילות כימים באהלה של תורה.

באותה תקופה בה למד בווארשא הי' מבאי ביתו של הגאון הנודע רבי מנחם זעמבא הי"ד. במקרה נזדמן פעם בשעה שהגאון רבי אלחנן וסרמן ראש ישיבת "אהל תורה" בברנוביץ ביקר אצל הגה"מ זעמבא זצ"ל והם נשאו ונתנו ביניהם בדברי תורה, הגאון רבי אלחנן זצ"ל שאל להעלם הצעיר אם הבין את המשא ומתן שבינו להגר"מ זעמבא והוא נתרשם מאד כשהלה הרצה לפניו את תוכן הדברים, ופנה אל הגה"מ זעמבא זצ"ל ושאל אותו אם הוא מסכים שהבחור הצעיר יסע לברנוביץ ללמוד בישיבתו.

זה הי' מפנה גדול בחייו של הרה"ג המחבר שקבע את דרך למודו לעתיד. הוא נסע לברנוביץ ושם למד מתורתו של הגה"א וסרמן זצ"ל. ומשם עבר לאחר זמן לישיבת כנסת יצחק בקאמעניץ לשאוב מבאר תורתו של הגאון רבי ברוך דוב לייבוויץ זצוקלה"ה. כל אותן השנים לן בעומקה של הלכה מתוך עיון בתורת רבותיו בשקידה עצומה.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה גלה הרה"ג ר' צבי יחד עם רבותיו ותלמידיו הישיבה לליטא ומשם ליפן כשלאחריו הגיע לשנחא: שם הצטרף לחבורה הקדושה דיישיבת מיר תחת נשיאותם של הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצלה"ה מנהלה הרוחני של הישיבה והגאון רבי חיים שמואלביץ זצלה"ה ראש הישיבה. טלטולי הדרך הרבים, ויסורי הנפש והגוף לא כיהו אף במעט את צמאונו הגדול ללימוד התורה, ואף השמועות האיומות שהגיעו מזמן לזמן מגיא ההריגה באירופה לא הי' בכוחם להדעיך את שלהבת אש קודש שיקד בנפשו ללימוד התורה ולעבודת ה'.

נציין אותם לפי סדר הופעתם:

- א. "חידושי תלמידי רבנו יונה" על מסכת עבודה זרה הועתק מכ"י עתיק שלא ראה אור הדפוס עד אז, בשולי הגליון הדפיס הערות מאירות וקולעות מלוקטים מגדולי הדורות ובצירוף הערות משלו.
- ב. ספר "תוספות הרא"ש" על מסכת יומא ובסופו חידושי רבנו יהונתן מלוניל על המסכת הנ"ל. הועתקו מכ"י עתיק בפעם הראשונה, בשולי הגליון ל"תוספות הרא"ש". באו הערות המחבר בשם "אמרי מבשר".

צריך עיון מהגר"צ

ולחיבת הקודש נביא ממנו קושיא יפה ויהיו שפתותיו דובבים:

"פעם אחת הציע קושיא אחת לפני הגאון ר' ראובן גראזאוסקי זצ"ל ר"מ תורה ודעת בגמרא כתובות (דף נ"א) דיליף מקרא והיא לא נתפשה וגו' דאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה, ולמה צריכין לדרוש מקרא ולא סגי לן הכלל גדול שבתורה דאונס רחמנא פטרה מקרא (דברים כב, כו) ולנערה לא תעשה דבר?

השיבו הגאון ר' ראובן דמדחזינן דאשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, מוכח דאשה שנבעלה באונס יצאתה מדין אונס הכללי, ולכן צריכין ללמוד היתר מכתוב לאשת ישראל דמותרת לבעלה עכ"ד תירוצו.

וע"ז השיבו המחבר זצ"ל, דאין זה מספיק דאשת כהן שאסורה לבעלה אין זה מכח הפקעת דין אונס, כי אם מכח דין קדושת כהונה החמורה ונמצא שהקושיא עדיין במקומה עומדת." (דברים ערבים).

סוד הצלחת מרן רה"י הגה"ח הגרא"י פינקל זצ"ל – שלא הרגיש בעלות על הישיבה רק עבד לשם שמים

ויקרא אל משה וידבר ד' אליו מאהל מועד לאמר (א, א).

ההשפעה העצומה שיכולה דמותו לתרום לישיבה וברוחו הגדולה ואישיותו הכבירה הוא ישפיע עליה רבות, ואף ינהיגה בצורה הראויה ביותר.

ברור היה להגרא"י שהוא הולך למסור את המעמד לרבי ירוחם, נקיות דעתו המופלאה גרמה שהוא לא יתחשב בכך, והזדרז לקבל את ההצעה בשתי ידיים, והזדרז להזמין לכהן כמשגיח הישיבה ואכן לא ארכו הימים ובאישותו הכבירה ישיבת מיר נעשתה למטרופולין של תורה, עד שמספר התלמידים בה עמד על קרוב לחמש מאות בחורים מופלגים שנכנסו לגמרי תחת הנהגתו של רבי ירוחם. הגרא"י לא רק שלא הצטער אלא שמח על כך שמחה רבה, וביטל עצמו להמשגיח.

אין לנו מושג בהנהגת שמים אבל נראה ברור שעל כך קבל את שכרו משלם, הישיבה הפכה לאם הישיבות בפולין, טובי הבחורים בליטא שאפו לבא ולהתבשם ממבצר התורה הגדול שם התקבצו ובאו כל החרש והמסגר של ישיבות ליטא, עד שכונתה בפי העם "ישיבת ראשי ישיבות". גם ההמשך ידוע, עד היום ישיבת מיר הינה מבצר התורה הגדול של העם היהודי.

(לתתך עליון ח"ג עמ' טו)

גדול, למרות שברור לו שהכל בסייעתא דשמיא, בכל זאת הוא חש שהוא עשה את הכל, והתוצאה שייכת לו. באים חז"ל ומלמדים אותנו שאדם ההולך בדרך התורה לא נוהג כך, וכאשר עבודת ה' מתנהלת בצורה כזו התוצאות נראות אחרות, והכל מצליח כי הכל של הקב"ה וממילא ישנה סייעתא דשמיא לאין שיעור.

דוגמא מופלאה לאדם שפעל וחולל נצורות ולא הרגיש שום בעלות, הינה דמותו של מרן רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, כידוע היתה כל שאיפתו להרבות תורה בישראל עם נקיות הדעות והתמסרות לתפקידו לשם שמים בלתי להשם לבדו.

לאחר נישואיו קבל מחמיו הגרא"ב קאמאי זצ"ל את הנהגת הישיבה, והביא אותה לפריחה ושגשוג. לאחר כמה שנים נסתלק המשגיח הגה"צ רבי זלמן דולינסקי זצ"ל לבית עולמו, והגרא"י חיפש אישיות מוסרית שתעמוד בראש ההנהלה הרוחנית של הישיבה ותשפיע מקרני אורה על בני הישיבה.

נודע לו שמרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל עומד לעזוב את כהונתו בישיבת ראדין, הוא שלח מכתב לאביו הסבא מסלבודקה זצ"ל בו התייעץ, אם כדאי לקחת את רבי ירוחם למיר. הסבא השיב מכתב בו הפליג מאד בשבחיו של רבי ירוחם, ובשבח

"מכאן אמרו כל תלמיד חכם שאין בו דעה נבילה טובה הימנו, תדע לך שכן הוא, צא ולמד ממושה אבי החכמה, אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף ועלה לשמי מרום, והוריד תורה מן השמים ונתעסק במלאכת המשכן, ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר "ויקרא אל משה וידבר" (ויק"ר א, טו).

רבים תמחו על מי מדובר פה, על משה רבינו אבי החכמה, מי שעלה לשמי מרום והיה השליח להוריד תורה מן השמים, היש לך גדולה מזו, ועם כל זה אומר המדרש שאם היה נכנס בלי שיקראו לו ובלי רשות, היה נחשב כתלמיד חכם שאין בו דעת שנבילה טובה הימנו!

ויש שביארו שחז"ל באו ללמדנו שכאשר הוטלה על האדם שליחות, הוא צריך להרגיש שנשאר מחוץ לענין שכן הוא עצמו כמאן דליתא, הוא לא נמצא כאן כלל ואינו יותר משליח.

משה רבינו על אף שהתעסק בכל מלאכת המשכן, לא הרגיש שום בעלות על המשכן ולא חש שום שייכות אליה יותר מכל אחד אחר מישראל, אלא עשה את שליחות הקב"ה ותו לא, לכן אין לו רשות להכנס למשכן.

טבע האדם שהוא מרגיש שאם פעל והקים דבר

אם בקשתי לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה (סנהדרין)

שמחת יום טוב לעמלי תורה

ישיבת מיר. מרכז התורה הגדול בעולם. 43 בתי מדרש. אלפי עמלי תורה.

ערב חג הפסח היה שותף בהחזקת התורה
להביא אל בתי אלפי האברכים את שמחת החג

